

**Висновки Верховного Суду України,
викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду
заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої
п. 1 ч. 1 ст. 237 КАС України, за I півріччя 2014 р.***

240.080.050 Пенсії по інвалідності

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування положення п. 3 розд. XV «Прикінцеві положення» Закону України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 1058-IV) щодо права матері дитини-інваліда на призначення дострокової пенсії за віком.

Принципи, засади і механізм функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, призначення, перерахунку і виплати пенсій визначає Закон № 1058-IV, який набрав чинності 1 січня 2004 р.

У ст. 1 цього Закону передбачено, що пенсія — це щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом.

Згідно з ч. 1 ст. 26 Закону № 1058-IV особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення чоловіками 60 років, жінками — 55 років та наявності страхового стажу не менше п'яти років.

Відповідно до абз. 4 п. 3 розд. XV «Прикінцеві положення» зазначеного Закону жінки, які народили п'ятеро або більше дітей і виховали їх до шестирічного віку, і матері інвалідів з дитинства, які виховали їх до цього віку, мають право

на призначення дострокової пенсії за віком, але не раніше ніж за п'ять років до досягнення пенсійного віку, передбаченого ст. 26 цього Закону, за наявності не менше 15 років страхового стажу. При цьому до числа інвалідів з дитинства належать також діти-інваліди віком до 16 років.

Згідно з п. 25 Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (затверджено постановою правління Пенсійного фонду України від 25 листопада 2005 р. № 22-1; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2005 р. за № 1566/11846; у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) у разі якщо дитина визнана дитиною-інвалідом після досягнення шестирічного віку, або інвалідом з дитинства після досягнення вісімнадцятирічного віку, надається висновок лікарсько-консультативної комісії про те, що вона мала медичні показання для визнання її дитиною-інвалідом до досягнення шестирічного віку.

Аналізуючи зазначені норми матеріального права, колегія суддів дійшла такого правового висновку.

Мати дитини-інваліда має право на призначення дострокової пенсії за віком, але не раніше ніж за п'ять років до досягнення пенсійного віку, передбаченого ст. 26 Закону № 1058-IV, у тому разі якщо дитина, яку вона виховує, визнана дитиною-інвалідом до досягнення шестирічного

віку. Якщо дитина визнана дитиною-інвалідом після досягнення нею шестирічного віку або інвалідом з дитинства після досягнення вісімнадцятирічного віку, мати цієї дитини має право на отримання зазначеної пенсії лише у разі наявності висновку лікарсько-консультативної комісії про те, що дитина мала медичні показання для визнання її дитиною-інвалідом до досягнення шестирічного віку (постанова Верховного Суду України від 27 травня 2014 р. у справі № 21-133а14).

* Закінчення. Попередні частини матеріалу опубліковано в журналі за 2014 р. № 12. — С. 4—14, за 2015 р. № 1. — С. 6—15.

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування статей 36—38, абзаців 1, 2 п. 16 розд. XV «Прикінцеві положення» Закону України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 1058-IV), положень Закону України від 5 листопада 1991 р. № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 1788-XII) щодо положень законодавства, відповідно до яких здійснюються призначення і виплата пенсій у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві.

У ст. 9 Закону № 1058-IV встановлено види пенсійних виплат і соціальних послуг, зокрема в ч. 1 зазначено, що відповідно до цього Закону за рахунок коштів Пенсійного фонду України (далі — ПФУ) в солідарній системі призначаються такі пенсійні виплати: пенсія за віком; пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства); пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

Розділом V цього Закону визначено умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника (ст. 36), розмір такої пенсії (ст. 37), період, на який вона призначається, зміна її розміру (ст. 38), призначення однієї пенсії у зв'язку з втратою годувальника на всіх членів сім'ї, виділення частки пенсії (ст. 39).

Так, зокрема, пенсія у зв'язку з втратою годувальника на одного непрацездатного члена сім'ї призначається в розмірі 50 відсотків пенсії за віком померлого годувальника (ч. 1 ст. 37 Закону № 1058-IV).

Разом з тим згідно з ч. 8 ст. 36 цього Закону пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, призначаються відповідно до Закону України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 1105-XIV).

Відповідно до ч. 4 ст. 33 Закону № 1105-XIV пенсія у разі смерті годувальника призначається і виплачується згідно із законодавством. Тобто вказана норма містить посилання на законодавство про пенсійне забезпечення, оскільки, як визначено в абз. 7 ч. 2 ст. 5 Закону № 1058-IV, виключно цим Законом визначаються умови набуття права та порядок визначення розмірів пенсійних виплат.

Абзацом 1 п. 16 розд. XV «Прикінцеві положення» Закону № 1058-IV, який прийнятий пізніше Закону № 1788-XII, встановлено, що до приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони України та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

Відповідно до абз. 2 п. 16 цього розділу Закону № 1058-IV положення Закону № 1788-XII застосовуються в частині визначення права на пенсію за віком на пільгових умовах і за вислугу років. Цим абзацом було доповнено вказаний пункт згідно із Законом від 17 листопада 2005 р. № 3108-IV «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Таким чином, враховуючи, що Закон № 1058-IV, який прийнятий пізніше та, як зазначено у його преамбулі, розроблений відповідно до Конституції України та Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, визначає принципи, засади і механізми функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, призначення, перерахунку і виплати пенсій, надання соціальних послуг з коштів ПФУ, що формуються за рахунок страхових внесків роботодавців, бюджетних та інших джерел, передбачених цим Законом, а також регулює порядок формування Накопичувального пенсійного фонду та фінансування за рахунок його коштів видатків на оплату договорів страхування довічних пенсій або одноразових виплат застрахованим особам, членам їхніх сімей та іншим особам, передбаченим цим Законом, та з огляду на те, що він чітко визначає, в якій частині застосовується Закон № 1788-XII, пріоритетному застосуванню до відносин, пов'язаних з призначенням і виплатою пенсії у зв'язку з втратою годувальника, підлягає Закон № 1058-IV.

Право на призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника закріплено, зокрема,

в абз. 2 ч. 1 ст. 36 Закону № 1058-IV, відповідно до якого батьки і чоловік (дружина) померлого, які не були на його утриманні, ма-

Враховуючи наведене, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що призначення і виплата пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного

випадку на виробництві, його дружині має здійснюватися відповідно до вимог Закону № 1058-IV (постанова Верховного Суду України від 15 квітня 2014 р. у справі № 21-67а14).

240.080.110 Пенсії військовослужбовцям та особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їхніх сімей

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування ч. 3 ст. 63 Закону України від 9 квітня 1992 р. № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі — Закон № 2262-XII) і положень постанови Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1996 р. № 1592 «Про умови оплати праці працівників органів державної податкової служби» (далі — постанова № 1592)² щодо можливості перерахунку пенсій у зв'язку зі зміною умов оплати праці.

Відповідно до ч. 3 ст. 63 Закону № 2262-XII усі призначені за цим Законом пенсії підлягають перерахунку у зв'язку зі зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв'язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством. Перерахунок пенсій здійснюється на момент виникнення права на перерахунок пенсій і провадиться у строки, встановлені ч. 2 ст. 51 цього Закону.

Згідно з ч. 1 ст. 27 Закону України від 4 грудня 1990 р. № 509-XII «Про державну податкову службу в Україні» (чинного на час виникнення спірних правовідносин) форми і розміри матеріального забезпечення осіб начальницького складу податкової міліції, включаючи грошове утримання, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 9 березня 2006 р. № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів» (далі — постанова № 268) збільшено посадовий оклад працівників державної податкової служби за

посадою, аналогічною займаній позивачем до виходу на пенсію, а також передбачено встановлення інших видів грошового забезпечення відповідної категорії службовців.

Разом з тим цією постановою визнано такими, що втратили чинність, деякі положення постанови № 1592, які передбачали виплату отримуваної позивачем надбавки за особливі умови праці у розмірі 50 відсотків окладу грошового утримання.

З метою впорядкування умов оплати праці працівників органів державної влади Указом Президента України від 30 березня 2006 р. № 272/2006 було визнано такими, що втратили чинність, деякі укази Президента України, зокрема й Указ від 20 червня 2002 р. № 575/2002 «Про посилення соціального захисту працівників органів державної податкової служби» (далі — Указ № 575/2002).

У зв'язку із втратою чинності Указом № 575/2002 скасовано також і встановлену позивачеві під час служби передбачену цим Указом надбавку.

За правилами п. 15 постанови № 268 умови оплати праці, затверджені цією постановою, застосовуються з 1 січня 2006 р., а для працівників, окремі умови оплати праці яких визначені указами Президента України, — з 1 квітня після визнання такими, що втратили чинність, цих указів.

Таким чином, для відповідної категорії працівників податкових органів постановою

² Постанова втратила чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 7 серпня 2013 р. № 597.

№ 268 встановлено нові умови праці, зокрема посадові оклади та інші види грошового забезпечення, при цьому виплата таким особам надбавок, врахованих до грошового забезпечення, з якого обчислювалась пенсія позивача, не передбачена.

Водночас відповідно до п. 9 зазначеної постанови у разі зменшення у зв'язку з прийняттям цієї постанови та визнання такими, що втратили чинність, актів Кабінету Міністрів України та указів Президента України, розміру заробітної плати (без премії), грошового забезпечення (без премії) в окремих працівників державних та інших органів, умови оплати праці яких визначені цією постановою, та у працівників, прирівняних згідно з нормативно-правовими актами, що втрачають чинність, за умовами оплати праці до працівників державних органів, або яким передбачено збереження умов оплати праці за попередньою посадою, на час роботи на займаній посаді виплачується різниця між заробітною платою (без премії), грошовим забезпеченням (без премії), визначеною за умовами оплати праці, згідно з нормативно-правовими актами, що втратили чинність, та розмі-

3 огляду на викладене висновок касаційного суду у справі, що розглядається, про дотримання управління Пенсійного фонду України при перерахунку пенсії позивача положень ч. 3 ст. 63 Закону № 2262-XII та про безпідставність вимог позивача щодо включення до грошового

ром заробітної плати, встановленим за новими умовами оплати праці.

Тому перерахунок пенсії на підставі ч. 3 ст. 63 Закону № 2262-XII з урахуванням встановленого постановою № 268 нового розміру посадового окладу зі збереженням раніше виплачуваних видів грошового забезпечення не допускається.

Суди попередніх інстанцій у справі, яка розглядається, встановили, що перерахунок пенсії позивача здійснений виходячи з розміру грошового забезпечення, до якого включені встановлений постановою № 268 посадовий оклад, відсоткова надбавка за вислугу років, а також введені цією постановою для відповідної категорії працівників нові щомісячні додаткові види грошового забезпечення та премія у розмірі, встановленому відповідно до чинного на час проведення перерахунку законодавства працівнику за посадою, аналогічною займаній позивачем до виходу на пенсію.

У результаті такого перерахунку розмір пенсії позивача з урахуванням встановленої відповідно до вимог п. 9 постанови № 268 доплати до попереднього розміру пенсії не зменшився.

забезпечення для такого перерахунку встановлених Указом № 575/2002 і постановою № 1592 надбавок та премії ґрунтується на правильному застосуванні норм матеріального права (постанова Верховного Суду України від 18 лютого 2014 р. у справі № 21-12а14).

2. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування ст. 50 Закону України від 28 лютого 1991 р. № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 796-XII) щодо права на отримання додаткової пенсії військовослужбовцем, який є інвалідом і його інвалідність пов'язана з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

У Законі України від 5 листопада 1991 р. № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» визначено такі види державних пенсій: трудові пенсії, за віком, по інвалідності, в разі втрати годувальника та за вислугу років (ст. 2). При цьому згідно із цим Законом особа має право вибору пенсії. Так, у ст. 6 зазначено, що особам, які мають одночасно право на різні державні пенсії, призначається одна пенсія за їх вибором, за винятком пенсій інвалідам внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, що їх вони дістали при захисті Батьківщини або при виконанні інших обов'язків військової служби, або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті чи з виконанням міжнародного обов'язку.

Військовослужбовці належать до категорії осіб, які мають право на пенсію за вислугу років згідно із Законом від 9 квітня 1992 р. № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі — Закон № 2262-XII).

У ст. 11 Закону № 2262-XII встановлено, що умови, норми і порядок пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, визначаються Законом № 796-XII і цим Законом.

Положення Закону № 796-XII спрямовані на захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та розв'язання пов'язаних з нею проблем медичного і соціаль-

ного характеру, що виникли внаслідок радіоактивного забруднення території.

Пенсії особам, віднесеним до категорій 1—4, встановлюються, зокрема, у вигляді: державної пенсії; додаткової пенсії (ст. 49 Закону № 796-XII).

Статтею 50 Закону № 796-XII передбачено, що особам, віднесеним до категорії 1, які є інвалідами III групи, призначається щомісячна додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, у розмірі 50 процентів мінімальної пенсії за віком.

Додаткова пенсія, зокрема, за шкоду, заподіяну здоров'ю внаслідок Чорнобильської катастрофи, виплачується повністю незалежно від заробітку, пенсії чи іншого доходу (ст. 53 Закону № 796-XII).

Згідно з Положенням про головні управління Пенсійного фонду України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (затверджено постановою правління Пенсійного фонду України від 27 червня 2002 р. № 11-2; у ре-

Аналізуючи наведені норми права, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що військовослужбовець, який є інвалідом і його інвалідність пов'язана з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, має право на до-

дакції постанови правління Пенсійного фонду України від 25 лютого 2008 р. № 5-5; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13 березня 2008 р. за № 208/14899) і Порядком подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (затверджено постановою правління Пенсійного фонду України від 25 листопада 2005 р. № 22-1; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2005 р. за № 1566/11846) головні управління Пенсійного фонду України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі відповідно до покладених на них завдань здійснюють призначення (перерахунок) пенсій військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу та іншим особам (крім військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей), які мають право на пенсію згідно із Законом № 2262-XII.

додаткову пенсію на підставі Закону № 796-XII, призначення (перерахунок) якої здійснюють головні управління Пенсійного фонду України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі (постанова Верховного Суду України від 25 березня 2014 р. у справі № 21-487а13).

240.090.010 Фонд соціального страхування України

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування пунктів 3, 8, 14 Порядку здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2003 р. № 1845) та п. 19 Порядку проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2006 р. № 550; далі — Порядок проведення інспектування) щодо повноважень Державної фінансової інспекції України заявляти вимоги про усунення виявлених під час ревізії цільового і законного використання коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі — Фонд) порушень порядку інкасації страхових виплат.

Положенням про Державну фінансову інспекцію України (затверджено Указом Президента України від 23 квітня 2011 р. № 499/2011) її визначено як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України та який входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю.

Державна фінансова інспекція України утворена шляхом реорганізації Головного контроль-

но-ревізійного управління України відповідно до Указу Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади».

Частиною 1 ст. 1 Закону від 26 січня 1993 р. № 2939-XII «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» (далі — Закон № 2939-XII)³ встановлено, що головним завданням державної контрольно-ревізійної служби є здійснення державного фінансо-

³ У редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин.

вого контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяття зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності в міністерствах та інших органах виконавчої влади, в державних фондах, у бюджетних установах і у суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують (отримували в періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно, виконання місцевих бюджетів, розроблення пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їм у подальшому.

У п. 7 ст. 10 Закону № 2939-XII закріплено право контролюючого органу пред'являти керівникам та іншим службовим особам підконтрольних установ, що ревізуються, вимоги щодо усунення виявлених порушень законодавства з питань збереження і використання державної власності та фінансів.

Процедуру здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (далі — страхування від нещасного випадку) визначає Порядок здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання (п. 1 цього Порядку).

За правилами п. 2 зазначеного Порядку державний нагляд у сфері соціального страхування від нещасного випадку здійснюють Мінпраці, Держпромгірнагляд, Держфінінспекція та їх територіальні органи.

Згідно з абз. 1 п. 3 Порядку здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання контроль за додержанням страховальниками законодавства про страхування від нещасного випадку здійснюється органами державного нагляду відповідно до законодавства та їх компетенції.

У межах своєї компетенції такі органи надають і обов'язкові до виконання подання щодо усунення порушень, виявлених під час перевірки (п. 14 цього Порядку).

У п. 8 зазначеного Порядку до компетенції Держфінінспекції по нагляду у сфері соціального страхування віднесено перевірку фінансової діяльності виконавчої дирекції Фонду та її робочих органів, а саме: перерахування, облік і цілкове використання страхових коштів, матеріальних цінностей, їх збереження, стан і достовірність бухгалтерського обліку та фінансової звітності; розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резерву коштів Фонду; використання і збереження державного та комунального майна, в тому числі переданого в користування.

Головним органом у системі органів державного нагляду щодо забезпечення здійснення державного нагляду за додержанням Фондом законодавства про страхування від нещасного випадку відповідно до абз. 3 п. 2 Порядку здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання є Мінпраці. Саме до його компетенції п. 6 цього Порядку віднесено перевірку питань додержання встановленого порядку щодо: управління страхуванням від нещасних випадків; здійснення страхування від нещасних випадків та проведення реєстрації страховальників; розрахунку розміру, збирання та акумулювання страхових внесків страховальників, у тому числі щодо обґрунтованості встановлення знижки до страхових внесків (за низький рівень травматизму, професійної захворюваності та належний стан охорони праці) чи надбавки (за високий рівень травматизму, професійної захворюваності та неналежний стан охорони праці) страховальників; здійснення застрахованим та особам, які перебувають на їх утриманні, страхових виплат і надання соціальних послуг; виконання обов'язків, пов'язаних з координацією страхової діяльності.

За змістом ч. 6 ст. 2 Закону № 2939-XII порядок проведення Держфінінспекцією державного фінансового аудиту та інспектування встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Так, за правилами пунктів 45, 46 Порядку проведення інспектування у міру виявлення ревізією порушень законодавства посадові особи органу державної контрольно-ревізійної служби, не чекаючи закінчення ревізії, мають право усно рекомендувати керівникам об'єкта контролю невідкладно вжити заходів для їх усунення та запобігання у подальшому. Якщо ж вжитими в період ревізії заходами не забезпечено повне усунення виявлених порушень, контролюючим органом у строк не пізніше ніж 10 робочих днів

після реєстрації акта ревізії, а у разі надходження заперечень (зауважень) до нього — не пізніше ніж три робочих дні після надіслання висновків на такі заперечення (зауваження) надсилається об'єкту контролю письмова вимога щодо усунення виявлених ревізією порушень законодавства із зазначенням строку зворотного інформування.

Разом з тим п. 19 Порядку проведення інспектування встановлено, що якщо під час ревізії Держфінінспекцією виявлено факти порушення законодавства, вжиття заходів щодо

З огляду на встановлене у ст. 10 Закону № 2939-XII право Держфінінспекції пред'являти вимоги щодо усунення виявлених порушень законодавства лише з питань збереження і використання державної власності та фінансів, а також на визначені Порядком здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання межі компетенції Держфінінспекції щодо контролю за додержанням стра-

яких не належить до компетенції контролюючого органу (зокрема, з питань обігу готівки, валютних операцій, формування об'єкта та/або бази оподаткування, ціноутворення, управління державним майном, дотримання антимонопольного законодавства та інших), посадові особи контролюючого органу невідкладно письмово повідомляють про це керівнику контролюючого органу чи його заступнику, які забезпечують інформування відповідних державних органів про такі факти.

хувальниками законодавства про страхування від нещасного випадку колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку про відсутність у Держфінінспекції повноважень заявляти вимогу про усунення виявлених у ході ревізії цільового та законного використання коштів Фонду порушень порядку індексації страхових виплат шляхом перерахунку і донарахування сум індексації (постанова Верховного Суду України від 24 червня 2014 р. № 21-220а14).

240.100.040 Одноразова матеріальна допомога

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування абз. 5 п. 2 ст. 15 Закону України від 20 грудня 1991 р. № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 2011-XII), ч. 5 ст. 9 Закону України від 9 квітня 1992 р. № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 2262-XII), п. 14 постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 р. № 393 «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсії і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їхніх сімей (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — постанова № 393), п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 19 липня 1999 р. № 1281 «Про створення об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — постанова № 1281), п. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2001 р. № 104 «Про порядок і норми грошового та матеріального забезпечення військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань, осіб начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби, відряджених до державних органів, установ та організацій» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — постанова № 104) щодо суб'єктів, які здійснюють виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, відрядженим до державних органів, установ, організацій, при їх звільненні зі служби.

Законом, що визначає основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, встановлює єдину систему їх соціального та правового захисту, гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей в економічній, соціальній, по-

літичній сферах сприятливі умови для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни та регулює відносини у цій галузі, є Закон № 2011-XII.

В абз. 1 п. 2 ст. 15 зазначеного Закону встановлено, що військовослужбовцям, крім

військовослужбовців строкової служби, які звільняються з військової служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, після закінчення строку контракту, у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту командуванням, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби.

Відповідно до ч. 9 ст. 6 Закону України від 25 березня 1992 р. № 2232-ХІІ «Про військовий обов'язок і військову службу» (у редакції, чинній на час вчинення спірних правовідносин) військовослужбовці Збройних Сил України та інших військових формувань можуть бути відряджені до державних органів, установ, організацій, а також Державного підприємства обслуговування повітряного руху України для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі. Перелік посад, які можуть бути заміщені військовослужбовцями в цих державних органах, установах, організаціях, а також Державному підприємстві обслуговування повітряного руху України, затверджується Президентом України.

Відповідно до абзаців 4, 5 п. 2 ст. 15 Закону № 2011-ХІІ виплата військовослужбовцям одноразової грошової допомоги при звільненні їх з військової служби здійснюється Міністерством оборони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на їх утримання. Військовослужбовцям, звільненим зі служби безпосередньо з посад, займаних в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, виплата одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених цим пунктом, здійснюється за рахунок коштів органів, у яких вони працювали.

Із наведених норм випливає, що обов'язок з виплати військовослужбовцям одноразової грошової допомоги при звільненні їх з військової служби законодавець покладає як на Міноборони, інші утворені відповідно до законів України військові формування та правоохоронні органи, так і на органи державної влади, органи місцевого самоврядування або сформовані ними органи, підприємства, установи, організації, вищі навчальні заклади залежно від того, були відряджені зазначені військовослужбовці для подальшого

проходження служби в органи державної влади, органи місцевого самоврядування або сформовані ними органи, на підприємства, в установи, організації, вищі навчальні заклади чи ні.

У разі коли військовослужбовці звільняються безпосередньо з посад, займаних в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або у сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях, вищих навчальних закладах, куди вони були відряджені для подальшого проходження служби із залишенням на військовій службі, обов'язок виплати одноразової грошової допомоги при звільненні зі служби законодавець покладає на органи державної влади, органи місцевого самоврядування або сформовані ними органи, підприємства, установи, організації, вищі навчальні заклади відповідно, до яких були відряджені зазначені військовослужбовці та в яких вони працювали.

Окрім того, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України вважає за необхідне зазначити таке.

У п. 1 ст. 15 Закону № 2011-ХІІ встановлено, що пенсійне забезпечення військовослужбовців після звільнення їх з військової служби провадиться відповідно до Закону № 2262-ХІІ.

Згідно з ч. 1 ст. 9 Закону № 2262-ХІІ особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом та звільняються зі служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, закінченням строку контракту, систематичним невиконанням умов контракту командуванням, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби.

Частиною 5 ст. 9 зазначеного Закону встановлено, що особам офіцерського складу, особам середнього, старшого та вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, державної пожежної охорони, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції, Державної кримінально-виконавчої служби України, звільненим зі служби безпосередньо з посад, займаних в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або у сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного

захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України, виплата одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених частинами 1 та 2 цієї статті, здійснюється за рахунок коштів органів, у яких вони працювали.

Пунктом 14 постанови № 393 встановлено, що військовослужбовцям, особам середнього, старшого та вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, державної пожежної охорони, органів і підрозділів цивільного захисту, податковій міліції, Державної кримінально-виконавчої служби, звільненим зі служби безпосередньо з посад, які вони займали в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації, державній пожежній охороні, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі, виплата одноразової грошової допомоги у випадках, передбачених п. 10 цієї постанови, здійснюється за рахунок коштів органів, у яких військовослужбовці та зазначені особи працювали.

Згідно з п. 4 постанови № 1281 грошове та матеріальне забезпечення військовослужбовців, відряджених до Державного підприємства обслуговування повітряного руху України, здійс-

нюється у порядку, визначеному постановою № 104.

При цьому передбачено, що фінансування витрат на утримання підрозділів системи здійснюється за рахунок коштів, передбачених на ці цілі в державному бюджеті, частини коштів, що надходять від аеронавігаційних зборів та з інших джерел, не заборонених законодавством.

Відповідно до п. 1 постанови № 104 виплата грошового забезпечення провадиться за рахунок коштів тих державних органів, установ та організацій, до яких відряджені зазначені військовослужбовці, особи начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної кримінально-виконавчої служби.

Згідно зі ст. 9 Закону № 2011-XII до складу грошового забезпечення, зокрема, входять одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Одноразова грошова допомога при звільненні зі служби військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу також є одноразовим додатковим видом грошового забезпечення та згідно з Інструкцією щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету (затверджено наказом Міністерства фінансів України від 12 березня 2012 р. № 333; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 березня 2012 р. за № 456/20769) видатки на її виплату здійснюються за кодом «Грошове забезпечення військовослужбовців».

Зі змісту вказаних положень чинного законодавства вбачається, що Міноборони не здійснює нарахування та виплату грошового забезпечення військовослужбовцям, відрядженим до підприємства, та не несе відповідних зобов'язань зі здійснення таких видатків (постанова Верховного Суду України від 3 червня 2014 р. у справі № 21-158а14).

240.110.000 Пільги, компенсації, гарантії окремих категорій громадян

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування Закону України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі — Закон № 3551-XII) щодо підстав надання статусу учасника бойових дій особам, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки або відряджені в держави, де відбувалися бойові дії.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 6 Закону № 3551-XII учасниками бойових дій визнаються, зокрема, військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, особи рядового,

начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для участі

в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки або у відрядження в держави, де в цей період велися бойові дії. Перелік держав, зазначених у цьому пункті, періоди бойових дій у них та категорії працівників визначаються Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1994 р. № 63 «Про організаційні заходи щодо застосування Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі — постанова № 63) затверджено перелік держав, яким надавалася допомога за участю військовослужбовців Радянської Армії, Військово-Морського Флоту, Комітету державної безпеки та осіб рядового, начальницького складу і військовослужбовців Міністерства внутрішніх справ колишнього Союзу РСР, військовослужбовців Збройних Сил, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, інших військових формувань, осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, і періодів бойових дій на їх території.

На підставі аналізу наведених вище норм права колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України при розгляді цієї справи дійшла висновку про те, що статус учасника бойових дій відповідно до постанови № 63 та Переліку може бути встановлений особам, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки або відряджені в держави, де відбувалися бойові дії.

2. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування ч. 6 ст. 49 Закону України від 5 листопада 1991 р. № 1789-XII «Про прокуратуру» (далі — Закон № 1789-XII) щодо забезпечення прокурорів та слідчих прокуратури благоустроєним жилим приміщенням у позачерговому порядку.

Відповідно до ч. 6 ст. 49 Закону № 1789-XII прокурори і слідчі прокуратури, призначені на роботу в іншу місцевість, протягом шести місяців забезпечуються виконавчими комітетами місцевих Рад благоустроєним жилим приміщенням у позачерговому порядку.

Згідно зі ст. 30 Закону України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» до відома виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження, зокрема облік громадян, які відповідно до законодавства потребують поліпшення житлових умов; розподіл та надання відповідно до законодавства житла, що належить до комунальної власності.

Згідно з постановою № 63 та зазначеним Переліком держав і періодів бойових дій на їх території (у редакції, чинній під час перебування позивача в закордонному відрядженні; далі — Перелік) статус учасника бойових дій може бути встановлений особі, яка перебувала у Югославії лише в певну дату: 15 липня 1992 р.

Постановою Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2007 р. № 1296 (далі — постанова № 1296) внесено зміни до Переліку, відповідно до яких доповнено позицію «Югославія 15 липня 1992 р.» словами і цифрами «— 16 червня 1999 р.». Це означає, що статус учасника бойових дій може бути встановлений особі, яка перебувала у Югославії в період: 15 липня 1992 р. — 16 червня 1999 р. Крім того, у п. 2 цієї постанови зазначено: установити, що прийняті до набрання чинності цією постановою рішення про надання статусу учасника бойових дій громадянам, які брали участь у подіях на території колишньої Югославії, перегляду не підлягають.

Таким чином, період перебування позивача на території Косово (колишньої Югославії) у складі підрозділу з 10 липня 2006 р. по 21 грудня 2007 р. не підпадає під періоди бойових дій, визначені у Переліку як до внесення змін (у редакції постанови № 63), так і після (у редакції постанови № 1296) (постанова Верховного Суду України від 11 лютого 2014 р. у справі № 21-481а13).

Статтею 46 ЖК Української РСР та п. 46 Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР (затверджено постановою Ради Міністрів Української РСР і Української республіканської ради професійних спілок від 11 грудня 1984 р. № 470; далі — Правила), передбачено, що поза чергою жилі приміщення надаються, зокрема, особам, направленим у порядку розподілу на роботу в іншу місцевість. Жилі приміщення вказаним особам надаються підприємствами, установами, організаціями, до яких вони направлені на роботу, а у випадках, передбачених законодавством, — виконавчими комітетами місцевих Рад народних депутатів.

Окрім того, відповідно ч. 3 ст. 46 зазначеного Кодексу та п. 47 Правил громадяни, які мають право на позачергове одержання житлових приміщень, включаються до окремого списку

Таким чином, на підставі аналізу наведених вище норм права колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку про те, що обов'язок забезпечити житлом прокурорів і слідчих

згідно з додатком № 6 до Правил. Саме виконком затвердив таке рішення щодо позивача, що й встановили суди при розгляді справи.

прокуратури, призначених на роботу в іншу місцевість, покладено на місцеві органи виконавчої влади за місцем роботи (постанова Верховного Суду України від 28 січня 2014 р. у справі № 21-406а13).

240.110.010 Пільги для інвалідів

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування ст. 7 Закону України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі — Закон № 3551-XII) щодо особливостей отримання статусу інваліда війни.

Правовідносини з цього питання врегульовані законом — п. 2 ч. 2 ст. 7 Закону № 3551-XII та підзаконним актом — Порядком розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, що сталися в органах і підрозділах системи МВС України (затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 27 грудня 2002 р. № 1346; зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 січня 2003 р. за № 83/7404; далі — Порядок розслідування).

У п. 2 ч. 2 ст. 7 Закону № 3551-XII передбачено, що до інвалідів війни належать також інваліди з числа осіб начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України та інших військових формувань, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час виконання службових обов'язків, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, участі у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, інших уражень ядерними матеріалами.

Відповідно до п. 3.9 Порядку розслідування нещасний випадок є таким, що трапився при виконанні службових обов'язків, якщо він стався в період проходження служби під час: перебування на робочому місці, на території підрозділу або в іншому місці роботи чи служби (далі — роботи) протягом робочого часу або, за дорученням керівника, в неробочий час; приведення в порядок знарядь праці, засобів захисту, одягу перед початком роботи і після її закінчення, виконання правил особистої гігієни; прове-

дення навчання, тренувань, обов'язкових фізичних занять у встановлений час; використання власного транспорту в інтересах підрозділу з дозволу або за дорученням керівника; подання підрозділом шефської допомоги; провадження дій в інтересах підрозділу, у якому проходить службу (працює) потерпілий; перебування в транспортному засобі або на його стоянці, на території вахтового селища, у тому числі під час змінного відпочинку, якщо причина нещасного випадку (у тому числі поранення) пов'язана з виконанням потерпілим службових (трудових) обов'язків або з дією на нього небезпечного чи шкідливого фактора чи середовища; прямування працівника до об'єкта (між об'єктами) обслуговування за затвердженими маршрутами або до будь-якого об'єкта за дорученням керівника; прямування до місця відрядження та в зворотному напрямку відповідно до завдання про відрядження.

За змістом п. 3.11 цього Порядку нещасний випадок є таким, що трапився при виконанні службових обов'язків, пов'язаних з безпосередньою участю в охороні громадського порядку, громадської безпеки, у боротьбі зі злочинністю, якщо він трапився в період проходження служби: унаслідок безпосереднього впливу правопорушника (злочинця) на працівника (учинення опору, захват заручником, напад на працівника, який перебуває не при виконанні службових обов'язків, з метою помсти за законні дії з припинення правопорушення, затримання або викриття правопорушника в період служби тощо); при ліквідації аварій, пожеж, стихійних явищ або їх наслідків; при виконанні службового або громадського обов'язку з рятування людського життя, охорони державного, громадського або

особистого майна громадян, захисту їх честі та гідності; в інших випадках, передбачених законодавчими актами України та нормативно-правовими актами МВС України.

Нещасний випадок, що стався за обставин, не пов'язаних з виконанням службових обов'яз-

ків, зазначених у пунктах 3.9, 3.11 Порядку розслідування, комісія з розслідування має визнавати таким, що трапився в період проходження служби і не пов'язаний з виконанням службових обов'язків.

Системний аналіз наведених норм законодавства дає змогу дійти висновку, що право на отримання статусу інваліда війни згідно з п. 2 ч. 2 ст. 7 Закону № 3551-XII законодавець пов'язує з тим, що інвалідність працівника сталася в період проходження служби при виконанні службових

обов'язків, пов'язаних, зокрема, з безпосередньою участю в охороні громадського порядку та наявністю передбачених Порядком розслідування обставин, що призвели до травмування чи захворювання (постанова Верховного Суду України від 8 квітня 2014 р. у справі № 21-45а14).

280.000.000 Державне регулювання природними ресурсами.

Охорона довкілля

280.190.030 Лісокористування. Види лісокористування

1. Висновок Верховного Суду України про правильне застосування ст. 43 Закону України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV «Про місцеві державні адміністрації» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 586-XIV) щодо можливості скасування актів місцевих державних адміністрацій, які не вичерпали свою дію.

Статтею 16 Лісового кодексу України (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) встановлено, що право користування лісами здійснюється в порядку постійного та тимчасового користування лісами.

Відповідно до ст. 18 зазначеного Кодексу об'єктом тимчасового користування можуть бути всі ліси, що перебувають у державній, комунальній або приватній власності. Тимчасове користування лісами може бути: довгостроковим — терміном від одного до п'ятдесяти років і короткостроковим — терміном до одного року. Довгострокове тимчасове користування лісами — засноване на договорі строкове платне використання лісових ділянок, які виділяються для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, проведення науково-дослідних робіт. Довгострокове тимчасове користування лісами державної та комунальної власності здійснюється без вилучення земельних ділянок у постійних користувачів лісами на підставі рішення відповідних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, прийнятого в межах їх повноважень за погодженням з постійними користувачами лісами та органом виконавчої влади з питань лісового господарства АР Крим, територіальними органами центрального органу виконавчої влади з питань лісового господар-

ства. Довгострокове тимчасове користування лісами приватної власності здійснюється без вилучення земельних ділянок шляхом укладення між власником лісів та тимчасовим лісокористувачем договору, який підлягає реєстрації в органі виконавчої влади з питань лісового господарства АР Крим, територіальних органах центрального органу виконавчої влади з питань лісового господарства.

Тимчасовий лісокористувач не має права передавати лісові ділянки в тимчасове користування іншим особам.

Обласні державні адміністрації у сфері лісових відносин у межах своїх повноважень, визначених у ст. 31 цього Кодексу, зокрема, здійснюють контроль за додержанням законодавства у сфері лісових відносин; передають у власність, надають у постійне користування для нелісогосподарських потреб земельні лісові ділянки площею до 1 га, що перебувають у державній власності, на відповідній території, а також у межах міст республіканського (АР Крим) та обласного значення та припиняють права користування ними; приймають рішення про виділення в установленому порядку для довгострокового тимчасового користування лісами лісових ділянок, що перебувають у державній власності, на відповідній території, а також у межах міст обласного та республіканського (АР Крим) значення.

Згідно зі ст. 6 Закону № 586-XIV розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, прийняті в межах їх компетенції, є обов'язковими для виконання на відповідній території всіма органами, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами та громадянами.

У ст. 41 цього Закону передбачено, що голови місцевих державних адміністрацій видають розпорядження одноособово і несуть за них відповідальність згідно із законодавством.

Відповідно до ст. 43 Закону № 586-XIV розпорядження голови державної адміністрації, що суперечать Конституції України, законам України, рішенням Конституційного Суду України, іншим актам законодавства або є недоцільними, неекономними, неефективними за очікуваними чи фактичними результатами, скасовуються Президентом України, Кабінетом Міністрів України, головою місцевої державної адміністрації вищого рівня або в судовому порядку.

У Рішенні Конституційного Суду України від 16 квітня 2009 р. № 7-рп/2009 у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень ч. 2 ст. 19, ст. 144 Конституції України, ст. 25, ч. 14 ст. 46, частин 1, 10 ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) вказано, що органи місце-

За таких обставин колегія суддів Судової палати в адміністративних справах і Судової палати у господарських справах Верховного Суду України вирішила, що висновки судів попередніх інстанцій, з якими погодився Вищий адміністративний суд України, відповідають вимогам законодавства: на час прийняття оскаржуваного розпорядження у позивача правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних інтересів, не виникли, оскільки передбачений законодавством договір про довгострокове тимчасове користування лісовою ділянкою між позивачем та постійним лісокористувачем не

вого самоврядування не можуть скасовувати свої попередні рішення, вносити до них зміни, якщо відповідно до приписів цих рішень виникли правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, і суб'єкти цих правовідносин заперечують проти їх зміни чи припинення. Це є «гарантією стабільності суспільних відносин» між органами місцевого самоврядування і громадянами, породжуючи у громадян впевненість у тому, що їхнє існуюче становище не буде погіршене прийняттям більш пізнього рішення.

Ненормативні правові акти органу місцевого самоврядування є актами одноразового застосування, вони вичерпують свою дію фактом їхнього виконання, а тому не можуть бути скасовані чи змінені органом місцевого самоврядування після їх виконання.

Проте у справі, що розглядається, суди встановили, що станом на 1 березня 2010 р. підприємство з лісництвом договору про довгострокове тимчасове користування лісовою ділянкою не уклало та, відповідно, плати за користування лісовими ресурсами не вносило. Тобто на час прийняття оскаржуваного розпорядження позивач не розпочав реалізовувати своє право, оскільки передбачений законодавством договір про довгострокове тимчасове користування лісовою ділянкою з постійним лісокористувачем не уклад.

укладено, плату за користування лісовими ресурсами позивач не вносив, а отже, відповідач не позбавлений права за власною ініціативою або ініціативою інших заінтересованих осіб змінити чи скасувати прийнятий ним правовий акт, який не вичерпав своєї дії. Таким чином, голова Львівської ОДА розпорядженням від 1 березня 2010 р., визнавши такими, що втратили чинність, положення попереднього розпорядження від 26 січня 2009 р., діяв на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (постанова Верховного Суду України від 3 червня 2014 р. у справі № 21-144а14).